

KE
GOGOLOVI
A ZPÁTKY

ROMANA RIBA-ROLLINGEROVÁ

Carpe diem

Romana Riba-Rollingerová

Ke Gogolovi a zpátky

Kniha byla vydána s laskavou podporou Ministerstva kultury ČR.

© *Romana Riba-Rollingerová, 2019*

Cover © *Adda Adowicz, 2019*

© *Carpe diem, 2019*

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-7487-279-2

ISBN 978-80-7487-280-8 (pdf)

ISBN 978-80-7487-281-5 (ePub)

ISBN 978-80-7487-282-2 (mobi)

**Tuto plochu si pronajala
Anna Pišťárová.**

Čtrnáctka

jako čtrnáct zastavení Krista, dvě sedmera krkavců, tramvaj do Kobylis, sedmnáctý listopad bez tří. Čtrnáctka jako čtrnácté patro jedné pražské fakulty, odkud jde už jen klesat. Patro po patru, pod technickou záštitou nejvěrnějšího společníka následujících několika let – elektrického výtahu OTIS. Zpátky do útrob ulice. Vzduch, který po sestupu chutná jinak než před vzestupem. Bulvár tajemného rajchu dospělých, kde domy vrhají stíny špinavější, lampy světlo matnější a náhodní chodci sytí scénáře zvrhlejší.

Pajdák mi ale do vize mé blízké budoucnosti, potažmo tohohle povídání, pořád nějak nesedl. A mé pochyby se nakonec skutečně potvrdily. Po maturitě jsem se totiž ocitla namísto pedagogické na fakultě architektury, právě té čtrnáctipatrové. Způsobil to sochař Vlaš, se kterým jsem se náhodně v danou hodinu sešla na daném místě. Do prostor pražské UMPRUM jsem si v to mýtné léto v nejzažší možný termín přijela vyzvednout výtvarnou tvorbu, jíž jsem se zde na jaře ucházela o přijetí. Vážila jsem slova i tóninu, toporně hrála situační mimochod. Scénka z Kouzelníka (který možná i přijde): „Náhodná cesta kolem.“ Ta výlučná instituce dýchala ševelivým echem elity oficiálních tvůrčitelů na podhoubí frustrace hord odmítnutých. Nevětraná, mastodontní, smrděla mi. Po hořké závis-ti, slaném breku, kyselém mindráku. Po nasládle vyčpělém vzduchu, kterým zapáchaly ony neprůchodné akademické zdi.

Chlapík, ze kterého se opodál vyklube sochař Vlaš, vyřizoval nějaké papíry se sekretářkou. Sekretářka: ženská ve skafandru profesionální lhostejnosti vůči patosu uměleckých narcistů, člověk na svém místě. Dle strohých instrukcí jsem se jala vybrat mezi pozůstatky roztrášených snů ostatních béček svou složku. Že se mi k tomu za zády přimotaly rovnou dva páry očí, mě přirozeně netěšilo. Ten druhý mne dostihl na předposledním schodě nad vestibulem.

„Nesmíte si to tak...“ oslovil mě.

„...brát?“ přihrála jsem nebetyčně nabízející se koncovku. K oslovitelově souhlasu. Méně ale k souhlasu svému, protože já si ten neúspěch pořád tak brala dost.

Šlapali jsme bok po boku napříč vestibulem, ven z maceší budovy, na populisticky přívětivější chodník. Bedra zatěžkaná deskami s obrázky a prokletím držitelky několika průměrných talentů. Ve vícero disciplínách obstojím, v žádné ale nevynikám natolik, aby nekompromisně určila můj směr. Příliš rozumná, málo šilená. Jinou perspektivu než umění ale přeci nechci! Novodobá dějepřava tragicky dokazuje, že zneuznaný umělec má potenciál zbraně hromadného ničení... Stežní jsem zadržovala brek. Na ulici mi můj rodící se známý sdělil stejně torzovitým způsobem co zprvu tři informace. Za první, že nepřijetí na UMPRUM je norma, oproti krajně abnormálnímu přijetí. Že bez talentu určitě nejsem, to za druhé. A za třetí se identifikoval. Sochař Vlaš, externí spolupracovník UMPRUM, stálý zaměstnanec Fakulty architektury ČVUT, obor plastické umění. Pedagog dvou dojnic. Hubený kuřácký typ s cigaretou. Padesátník přibližně, plachý (možná jen naoko), plavý (zjevně ne nadlouho). Pavel Vlaš.

„...máte tam strukturu (rozuměj v mých výkresech),
slušně postihnutou hmotu... Architektura by vás...“
„...nelákala?“
„A ne?“

Přijímací řízení

ve zvláštním děkanském termínu poskytnutém pár případy, co nestihly z iks důvodů legální termín zkoušek, jsem podstoupila na začátku září. Že zahrnuli do toho výjimečného náboru také mne, bylo dost možná výsledkem přímluvy sochaře Vlaše. Občas nám zkratka slušně postihnutá hmota poskytne i konstruktivní službu. O přijetí jsem se protentokrát ucházela úspěšně. Na prahu Prahy, konečně! Na prahu Prahy jsem se tak bez prodlení začala zajímat o umění, kterým architektura vsutku je.

Rejdištěm nejalternativnějších

studentů (ať už faktem nebo artefaktem) je jasně čtrnáctka – katedra výtvarné tvorby. Kromě Vlaše tam mají charismatického malíře Františka, a taky jedno šikovné dřevěné štokrle. Trčí v rohu chodby před okením parapetem a několikrát jsem si už na něm poseděla. Údajně ho tam odstavil Vlaš, na půli cesty mezi ateliérem a výtahem. Takže on nejen polovičatě mluví, ale i činí. A v tom asi vězí kouzlo jeho plastického umění – detail zdatně naznačený, ale nedopovězený, geniální zkratka. Reliéf absence jako půvabný šelest neřečeného, mystika meziřádků a letmé pohledy na mezipodestě, když výtah stávkuje.

O čtrnáct mezipodest níž vibruje autentickým vysokoškolským životem bufet v nulce. Přestože se jedná

o prostor přízemní, plní se pravidelně k prasknutí debatami vzletnými a vytrvalými. Tlachá se tam natolik, že často v daný den ani nedojde k dobytí jiných pater školní budovy. Před bufet'áckým tlachem je ale třeba nejdřív vystát frontu před pultíkem. Co všechno to obnáší? Navenek dospělou rozvážnost, v duchu však hlahol jak v divadelní šatně. Přípravu jasné formulace zakázky. Vysokokalorická chuť hádá se s nízkokalorickou disciplínou. Malonásobilková kasa mi v hlavě sčítá dáti & má. Nádavkem lehce vzrušující vědomí, že můj profil může být odněkud šmírovaný. Hodnocený, bože! Nato pohov – nákup v hrsti a oprýskaný umakartový stolek. Kafe turek, sodovka, bílý jogurt, banán a Stáňa, to nejčastěji. Taky může být dubl turek a sójový suk.

Po lepém boku Stáni

jsm se nekalkulovaně posadila v den zápisu v přednáškové aule č. 1 a už jsem si, abych tak řekla, neodsedla. Zabydlely jsme se společně na strahovské kolejní cele (cirka 9 m²), zakoupily většinu předepsaných skript (půl na půl), dva Saudkovy plakáty, nepohlednou, ale levnou čajovou konvici z varného skla, bohatou zásobu pytlíků práškového pomerančového džusu, desatero sáčkových polévek (sedlácká, gulášová, houbová a rajbanička), toalet'ák, cukr, sůl, magi a rýži prvotřídní jakosti.

Společnými silami jsme z periferního velkoobchodu stavebnin dopravily na kolej dvě rozměrné heraklitové desky promované na rýsovací stoly. Společně objednaly u renomovaného šikuly z technického sutereu výrobu dvou „korbíků“ – mobilních rýsovacích velepravitel, jejichž princip použití je lepší vidět než číst. Síly jsme od prvního dne pojily pravidelně, čímž

se můj pražský rozjezd významně zefektivnil. Po základácké Viktorce a gymplácké Saše se má souběžnice převtělila ve vysokoškolskou Stáňu, protože pár je prostě bezkonkurenční studentská formace. Kromě ochotné spolupráce, bohatých mateřských výslužek a faktu, že Stáňa zjevně oceňuje mou společnost, je na mé nové kamarádce sympatická její bezprostřední prostořekost. Docela jsem vedle ní za sofistikovanou intelektuálku, což mě těší. S ničím se nepáře, zatímco já se vším jo. Jedna s druhou děleno dvěma = ideální profil. Praktickou výhodou, především na schůzky ve městě, je také Stánina abnormální výška. Odevšad je vidět, neztratí se v davu. Nesnesitelné jsou naopak její nekonečné štíhlé nohy; nikterak nepěstěný dar vrtošivé přírody. Vedle nich se mým neprotekčně normálním končetinám dostává proporcí baculatého skřeta. Ženská verze Křemílka a Vochomůrky. Jak pak máme na takovém nespravedlivém vínku budovat spravedlivou společnost? Těžko. Můžeme si jen komponovat zbožná přání, stipulovaná ústavními články o rovnosti, kompromitovaná sveřepou soutěživostí. Dohromady se nám se Stáňou ale podařilo utvořit poměrně populární kolejácké těleso, soudím-li dle frekvence klepání na dveře naší strahovské komůrky.

Štědrá matka Praha

mne po maloměstských Polabinách zahltlí nenadálým sortimentem testosteronu. Kluci ⇔⇔↑↓. Ze kterého koutu spustit probírku? Po prvních týdnech pubertálního opojení ale vystřízlivši seznám, že množství nepředstavuje výlučně plus. Zřetelně pocítím pověstný chlad a absurditu velkoměstské anonymity. Nicméně bude tu mužstvím nabitý areál ČVUT. A především

architekturou stmelení spolužáci. Vyzývavého hocha v černém tílku, provokativně barevných krat'asech a evidentně se slušnou řádkou razítek ve studentském indexu zaregistruji na strahovských chodbách ve středu mého prvního týdne na koleji. Středa = střed = trefa do černého, jasné znamení! Na rozžehnutí si ale budu muset počkat, až když bouchne plotna v komunální kuchyňce.

Statnější malíř František

se po souchotinářsky vyhlížejícím sochaři Vlašovi stane druhým ryzím umělcem (jako i druhým ryzím kuřákem), se kterým se v mém novém prostředí sblížím.

Architekti – nedomrlá kasta mezi dvěma třídami; ani lautr umělci, ani lautr inženýři. Instinkt versus Rozum, štětec versus kružítko. Nejzřejmější manifestací polibku Múzy (= štětec) bude náležitost do Františkovy korporace ze čtrnáctky. Kromě povinné výtvarné výuky to bude obnášet navíc alespoň občasnou účast na večerním kursu figurální kresby. Projmutou kondičním zaseknutím se v mistrově zahuleném kabinetu, rozšířeném občas až k Váchově dílně a šikovnému štokrleti. Tady se vedle pravidelných Františkových litaní nedoceněného génia dá přijít i k nějakému tomu pikantnímu zpravodajství zpod fakultní pokličky. Nebo prostě jen počumět jinde a výš nežli v bufetu. V mém vnímání ovšem bude Františkovův génius víc než doceněným. Nepochybně stejně tak v šedozakalených (ale prozíravých!) očích pana Kropáčka, pacifického správce čtrnáctky, který se k podmanivému malířovi bude chovat s neochvějnou úctou. Protože jinak by se mu asi na charitativní modeling dávno vykašlal. Někdy se totiž objednaný model (z valné většiny jde

o kdejakou dobře uhnětěnou exhibicionistku z cizí fakulty) z nějakého důvodu na kurs nedostaví. Tehdy na scénu nastupuje nejpříhodnější sekundant po ruce, a sice bělovousý kmet Květoslav Kropáček. Tento je však vzhledem k svému úctyhodnému věku zproštěn jak povinnosti obnažení se, tak i střídavého pózování. Archaický náhradník Květoslav K. z většiny celou seanci prodřímá v sedu na židli. Posluchači se pak kolem centrálního piedestálku s modelem sami točí, aby v hbitých skicách zaznamenali rozličné úhly pohledu. *Škatulata-batulata* od raného dětství v krvi, půjde nám ta směna židlí jedna radost. Sportovně tvůrčí činnost si navíc tu tam opepříme sázkou, zda jde stále ještě o další z Kropáčkových usnutí či již o jeho formální zesnutí.

Přestože by se technicko-stavařský

rozměr studia měl naopak oproti umění vyznačovat nábojem strohé racionality, v mém případě se jím vyznačovat nebude. Schodnice, patky, výztuže, armatury, silové momenty, tlak, tah, složení nejefektivnějšího pojiva či obrácená skladba střešní krytiny ve mně budou evokovat vize utkané z abstraktní mlhoviny. Čím detailněji nás budou zasvěcení seznamovat se statickými principy nosné struktury, tím hlouběji budu pochybovat o smyslu ženské emancipace. Protože se upřímně budu cítit lépe stavěná k tomu, abych coby humanitně hloubavá a zajištěná manželka debatovala v kroužku přívrženců o psychologii kaktusu či v plenéru malovala chvalitebné obrázky, než abych vyprojektovala jakoukoliv životaschopnou stavbu. Se svým sociálním profilem bych ovšem v dobách kapitalistického patriarchy spíš než movitá iniciátorka uměleckých salónů rozjímal nad proporci škopku coby analfabetní

pradlena. Proto si vydobyté možnosti vysokoškolského vzdělání, představující vstupenku do výsostné společenské kasty, budu úpěnlivě vážit a periodický pocit akademické nepříslušnosti mě bude opravdu trápit. Naštěstí stavy cerebrální mlhy občas rozjitrí slastné chvíle prozření.

Například princip otevřeného páternosterového výtahu. Okamžitě mě zaujme, stejně jako všechno komické. Otevřená kabina, z hlubin nořící se lakonické busty pasažérů, mizící končetiny nanebevzatých těl, šachtou pohlcené hrudě, brady, temena, shůry seslané botasky, texasky až pokročilá pleš. Efekt, který ve mně bude vybuzovat páternosterový výtah, bude trefně charakterizovat můj přístup k architektuře. Grafická stafáž mě bude zajímat víc než nosná konstrukce, psychodrama fiktivních uživatelů víc než prostorová vizualizace, scénář víc než projekt. Lidský faktor bičující techniku. Trápit se tím ale zatím nebudu. A své racionální chmuřry a technická bolení z přednáškových sálů budu pravidelně docházet rozptylovat (věz angažovaně civět) do okultních oblaků tvůrčího doupěte malíře Františka.

Desáté patro,

profesor Kozlík. Deset pater, to je sice už dost vysoko, Kozlíkovy prestace při seminářích deskriptivní geometrie však budou dosahovat dimenze metafyzické. Frekvence odpadávajících posluchačů bude přímo úměrná rostoucímu profesorovu zápalu do komentované elaborace geometrické figury. Kozlík – rukatý, nohatý, ušatý, brýlatý. Prošedivělá bradka, nomen omen. Jeho rozvlněné údy se budou jevit animovaným prodloužením imaginárních křivek. Víc než v učebně před tabulí bude se Kozlík nacházet v nadčasovém

transu vášnivého vědátora. Až do morku kostěných obrouček brýlí splývající v jedno s radiány, elipsami a nepostihnutelem přímek.

K závěru demonstrace další porce z olympské disciplíny – geometrie – setrvá v obraze dva až jeden ambiciózní šprt. Zmatená mysl ostatních studentů poputuje někde pod nebem a nad zemí, lavírujíc mezi kolektivní zábavou a nepříjemným rozpoložením z vlastní mentální omezenosti. Masovost fenoménu, pravda, etiketu debila rozmělní, stačí ale jediný nit neztratit kolega, aby „debil“ přesto páčil.

Ze zhrzeného rozjímání nás vytrhne Kozlíkovo: „Ták.“ Ukojený profesor se vrátí na zem, odloží křídlo a zadá stručné pokyny, kterak mu do dalšího semináře vyhotovit na áčtyřkový formát reprodukci shlédnutého.

„Ale jak, jak to vyhotovit?“ s přesporní bezelstností bude Kozlíka & plénum zpytovat zpitomnělý Bedřich; zastydle vylekané oči Bédi, co přetáhl čáru v omalovánkách.

„Jako linorit, vole,“ adresuje zaskočenému spolužákovi & plénu svrchovaný Lubor.

Stejný Lubor,

který bude při hodinách ruštiny trýznit absolutně vtípivzdornou učitelku, folklórně převoňkovanou Rusku, suverénní českoruštinou: „Jménujut' sja Ljubor, bydlájut' v Práge, studújut' v Práge. Ja znájut' charašó, kudá v Práge.“

Dvakrát si ruštinářka Tamara s sebou na lekci přivejde svého zakřiknutého synka. Když podruhé, bude si ruský chlapeček v rohu učebny pohrávat s plechovým minitankem. V průběhu hodiny Lubor pod máličkův

tank vsune svižně načrtnutou mapku s červeně vyznačenou zpáteční trasou ruské vojenské kolony: Praha, Brno, Bratislava, Moskva, Vladivostok, Sibiř, konečná. Tichý hošík darovanou mapku rozpačitě zhlédne a vděčně se za tu projevenou sympatii na Lubora bezzubě zazubí.

Kolonizátorka Tamara

se kromě těžkého parfému manželek armádních důstojníků z Milovic prezentovala sexepýlem Ženy za pultem, intelektem Ivanovy Nastěnky, účesem Sekorovy Berušky a důrazně manifestovanou absencí smyslu pro humor. Za tímhle multipodšívkovým pláštěm nejspíš vězí nějaké Tamařino uvníř. Jaké, to si ovšem netroufám soudit. Kaučuková, nepropustná figura. Nepropustná, až na jednu trhlinu – slabost pro české bad boys, a jejich čelního představitele Lubora zvláště. Glosátor Lubor, jednovrstvý Pražák jako řemen, pod jehož pohledem Tamara roztává jak vosková panenka pod horkým samovarem.

Pražákem se člověk

stává, nebo rodí? Jakým rituálem se do něho člověk transmutuje, jakým procesem? Hromadnou dopravou pod Prahou, nad Prahou. Odjakživa chytat tramvaje a metro jako lelky, svážet se jakoukoliv trasou s výrazem vrátného na konci noční šichty. Pohyblivé eskalátory namísto podrážek, stovky míjejících obličejů coby tuctová omítka. Sdílet vzduch a freony kompletní parfémové řady Impuls s plícemi nejsilnější komunistické páky. Šlapat stejně dláždění jako někdejší páka aristokratická. Rozjímat nad stejnými pivními tácky jako věhlasná

pražská bohéma. Stříhat stejné zatáčky jako opancéřované sajdkáry protektorátních nácků, překonávat beztrestně a bezvědomě katastrální limit zghetovaných Židů. Ignorovat petice minoritních disidentů stejně jako fotoaparáty zahraničních turistů. Pohrdat veksláky ztuzexovaných ksichtů a periodicky využívat jejich služeb. Kopytem sem, kopytem tam, každodenní Hradčany, každodenní panelstory. Tam někde v té pragoцентриcké líhni se zrodil prototyp urbánního nadčlověka. Pražák, krotitel vidlákova, Lubor forman, od boku strílející sečné glosy. Oproti plytce korektnímu Bedřichovi, hlubiny duše zpytující Janě, řízné Petře, rozsypanou pudřenku řešící Stáně, agresivně pozitivnímu Davidovi, nepřítomně přítomné Magdale, oproti mně. Znovu potvrzené pravidlo společenského konkurzu. Kastovní princip šachovnicového pole: král, dáma, šašek, řadový voják, pěšák a ejhle, pěšák.

Šiva řadovým vojákem

nebyla a nebude. Iva Šiváková = Šiva. O ročník výš, postava, kterou předchází pověst jako tygr Toma Tracyho. Chladnokrevná a inteligentní, pohledná a suše vtípná. Geneticky samozřejmý vkus, minimalismus, žádné pentle, žádné servítky. Havran v blondýně, Šiva, bohyně destrukce. Poprvé jsme se střetly ve sprše. Malá versus velká prsa, heřmánkové mýdlo versus Palmolive. Tehdy ještě bezejmenně. Podruhé jsme se minuly v bufetu. Na to, že jde o „tu Šivu“, mě upozornila Stáňa. Potřetí na sebe dalo čekat. Počtvrté, popáté... Promluvíme spolu konečně až v čekárně u školní zubařky.

„Levá dolní stolička. A ty?“

„Moudrāk.“

Většinu víkendů

bude zahajovat nervozita na Florenci. Nádražní šed', nasládlý pach informační haly a slaný ruční lep. Opružená ramena pod popruhy hrbaté krosny, zatížené jhem nenapravitelné naivity; žádné ze skript nebude během následujícího víkendu doma otevřeno, málokteré z rýsovadel zahráto. Nadlidský faktor tyčí ambice, jejichž realizaci podvrací faktor přízemně lidský. A tak si nadále se změnou působiště na obzoru budu bláhově plánovat kompletní vyřešení životních restů. Abych si na konci víkendu k stávajícím strastem přihodila nějaké to kilo vydatné domácí stravy, tragicky pěchované do vypraných džín. Těch džín, které si v předešlý páteční podvečer potřísním pomerančovým džusem z florencského kiosku.

„Nemáš voheň?“ adresuje mi zpod žluté větrovky podsaditý maník, co si špatně vytipoval destinátorku i chvíli.

Křížující se autobusy, nástupiště správné, jo, třikrát ověřované, dobytý ostrůvek z betonové mazaniny, hrozen lidí už, pár známých obličejů – bezpečnostní bójky v moři anonymů. Vnitřní boj dvou poloh; povznesený situační nadhled (= lež) proti agresivní chuti nadcházející hodinu cesty prosedět a ne prostát. Nasraně ukřivděné pohledy místenkářům a předbíhačům. Profláklí týpci, co se nonšalantním kroksunkrokem vkleští do čela fronty. Máločetný oprávněný vzdor. Nikoliv nadhled, jen neschopnost akce. Nástupiště = násupiště.

Tentokrát to vyjde, budu sedět. Poslední nádražní obraz za okénkem nabídne šlukající žlutou větrovku opřenou o šedý kandelábr.

Pod magistrálou spouštím siestu. Skrčená kolena zaklínit do sedačky přede mnou, podsadit pánev,

veštelovat se do cestovní polohy embrya. S letnou myšlenkou na Stáňu a otazníkem ohledně její jogínské figury – kam tahleta roluje v jihočeském autobusu svoje velenohy? Cha! Vochomůrka – Křemílek = 1 : 0. Na Černém Mostě zalomit, ukolébána slintavou vidinou hromady jídla, která mne čeká v cílové chaloupce z mechu a kapradí.

Topoly u cestičky,

šum listů ve větru, malebná flóra & fauna svrchovaného povodí řeky Labe – unikátní české spojky s mořem, rozviklané lavičky, nakřáplé lampy, rozpuklé boule asfaltu nad kořeny rozštěpené lípy, olejová skrvna u sloupku ukazatele, Polabiny, Zámostí, „Dobrý den celý den“ pana Načeradského, růžové záhonky, mahagonový mahón. Ta vůně, to světlo pod šerem... Doma konečně shazuju krosnu, vyzouvám boty a hrnu se do ledničky.

Zíma a Venoušek, Hančiny dvojčata, jsou jediné děti, které snesu a které snesou mě. Mám to s cizíma dětma podobně jako Kainarův starý muž v městském parku. Cítím je nesvé v mé přítomnosti a vice versa. Nevím, jak na ně šišlat/nešišlat. Pověstná dětská nevinnost mne nedojímá, protože je postavená na nevyhraněnosti, mimo metr viny. Stejně jako zpívánky dětských bandiček za ujíždějícím trakařem s tělem popraveného. Všeho schopné bytůstky s výrazem motýla Emanuela a utrženými mušimi křídýlky pod nehty. Nesentimentální zvědavost si v civilizované dospělosti přetavíme do čtení Černé kroniky, diskrétního pátrání po výjimečně semknutých datech na hřbitovních náhrobcích a neodvrácených očích od dopravní nehody. Dítě & dospělý – jeden pytel rozpačité lidskosti,

jen přejmenovaná touha, posunutý chtíč. Nemám děti nerada, ale víc mě to baví s dospělýma lidma. Odrostlýma dětma, na kterých už zarajcoval válec žití. Cizí děti mě prostě nezajímaj'. Ba co víc, t'apkaví krátkonožci s vycpaným zadkem, rudejma nabobtnalejma tvářema, nudlí u nosu a nechápavým pohledem trotha se mi upřímně hnusí. Kromě Zímy a Venouška. Můj status jejich tety mne valorizuje zdarma. Ať hlasitě či mlčky tetou jsem a budu, ačkoliv jsem proto nehla prstem. Aspoň nějaký titul v kapse.

Synovci mě ale tenhle pátek večer vítat nebudou. Oba v posteli, skoleni planejma neštovicema. Na rozdíl od neštovičnických dětí-singlů budou tito vyhlížet o řád příšerněji. S činorodou anticipací si totiž budou vzájemně olupovat a ožírat strupy. A zvěčňovat tuhle bratrskou avantýru v nadprůměrně četných dolících jizev.

Ani v ledničce nic moc. Jen vanilkovej. Když ho smíchám s hořkým kakaem, vylepší se. Musí se to ale promíchat pečlivě, aby v tom nezbyly žmolky suchého kakaového prášku, ty jsou fakt nepříjemný. Ty by po průniku do průdušek zvládly i udusit. Nefalšovanéj čokoládovej termix je prostě nejlepší. Každý víkend ale ten návrat domů do puntíku nevyjde. Tradiční páteční ládovačku budu beztak muset tentokrát brzdit. Abych se zítra vešla do úzké sukně. Protože právě na tuto sobotu strejda naplánoval historickou polyveselici.

Nejpraktičtější z našich

příbuzných slepil zasnuby syna Pepana plus své padesátiny, které zároveň představují pětadvacetiny od strejdovy a tetiny svatby. Pronajal takzvaně kulturní sál při hostinci v Mlatičkách včetně tří muzikantů.

Sezval širokou rodinu, kamarády a několik nejbližších ze strany Pepanovy snoubenky Simony. Ta mi bude povědomá. Až se opije, uvědomím si odkud. Před pár lety jsme v rámci středoškolské brigády sbíraly gladioly a kropily čučo na stejném poli.

Teta od strejdy dostane holčičí kozí mládě, strejda od tety klávesový elektronický syntetizátor značky Jamaha.

„Jámáha micubiši tójóta súzúki sóny, mínolta kawasaki sanjo kasíjo tošíba,“ vzpomenu na základňácký motiv, až se máznu já. Usazena u stolu vedle Simoniny sestřenice Dany s mužem Martinem. Stůl animovaný profíláklou skečí „Manželství po letech“. Vzájemné fyziologické konexe: Martin otevře pusou > Dana vystřelí oči v sloup. Dana vyšponuje hrudník > Martin vyvalí bachor. Martin doprava > Dana doleva. Dana trylek > > Martin hrobové nic.

„Běda mužům, kterým žena vládne,“ adresuje Martin do püllitru, když na žádost bratránkovy snoubenky kapela spustí ploužákovou sérii. A běda ženám, kterým muž nevládne, pomyslím s pohledem na sarkastickou Danu.

V průběhu večera k nám posadí tetičku Zajíčkovou. Mám dojem, že se na své původní židli počůrala. Naposledy jsem se s teti setkala na dědově pohřbu. Vypadá pořád stejně. Senilita se jeví solidním konzervátorem. Mimo, ale spokojeně se šklebící v pozemské beztíži. Vyšinutost v roli obranné slupky proti šílenosti světa. Staré paní bude navíc chutnat. V decentním, zato konstantním rytmu do sebe bude postupně nasoukávat veškeré sladké obložení stolu. Přitom ze mne nebude spouštět oči. Že jí někoho připomínám, prohodí mezi dvěma věnečky. Ale nemůže si vzpomenout koho. Někoho známého, přihodí tu a tam polénka do ohničku mé zvědavosti...

Žel, tetička se až do svého nuceného odvezení neroz-
vzpomene. Bude ale opravdu nejvyšší čas odtrhnout
ji od zdrojů, nebo že zas týden prozvrací, rozhodnou
zodpovědní příbuzní. Postup, se kterým dotyčná jed-
noznačně nebude souhlasit. Nechá se ze svého postu
odlepit, až když ji snacha ujistí, že si domů tetička od-
veze sladkou výslužku. Hlavou se mi bude promítat
galerie veřejných krasavic. Která z nich je mým zko-
pírovaným portrétem? Nebudu si umět z té luxusní
líhně vybrat. Dilema, které nakonec za mne vyřeší
sama autorka hlavolamu. Mezi půlnocí a první ranní
tetička Zajíčková znovu vpochoduje do sálu. Že si prý
až v autě před šraňkama u kolejí vzpomněla, koho že
jí to připomínám, bude referovat nasraný řidič. A vy-
váděla tolik, až se nakonec přeci jen otočili a odvezli ji
zpátky. Jakmile se ale tetička opět ocitne v záři hodov-
ního sálu, rázem zapomene proč, ne-li pro kus toho
větrníku... (Metabolismus bude zjevně nejfundovaněj-
ším programem téhle biomašiny.) Naštěstí řidič bude
sdílnějším:

„Furt v autě vomílala: *Džeksón, ten džeksón!* Já my-
slel, že jí snad strejc slíbil nějakej demižón nebo co.“

„Džeksón? Majkel Džekson?“ poněkud zaskočeně
ověřím u tetičky. K jejímu nadšenému souhlasu. Aha,
tak tahleta krasavice mě fakt nenapadla. To bude nej-
spíš tím loknovým pramenem, co jsem schválně ne-
stáhla do gumičky, budu se utěšovat. Než se trudně
vhryznu do větrníku.

Krátce poté, co se tetička napodruhé odporoučí,
dozvim se od strejdy, že u toho tetiččina pomatení
neoperuje ani tolik senilita. V roce 1961 jí prý při ne-
šťestí v havířovském dole Dukla umřel prostřední syn.
Nikdy se z toho nevzpamatovala. Aha... Komédie-tra-
gédie coby federální republika života. Nezkrotitelná

chut' na sladký, ta ale jo, ta vyrostla s lety. Vida, i stáří může milosrdně nabídnout nový požitek.

Hanka, švára, Šárka už také budou v trapu. Sejdeme se s mamkou u improvizovaného napajedla, jako jedny z posledních hodovníků. Turkem smrt'ákem se tam budeme snažit neutralizovat alkoholový zločin spáchaný na vnitřnostech.

„Tak jak sis zatancovala?“ nadhodím.

„Jo, to víš, už to není, co bejvalo,“ ušklíbne se. Odevzdaně si bude prohlížet kůži na rukou, vyhlížet dojemně. Svěří se mi s čerstvým prožitkem z místních toalet. Sadistická zářivka nad zrcadlem, co nasvítí vrásky do hrůzné plastiky. Časový lapsus – jak rána elektrickým proudem. Jako by včera usnula holčička a dnes se probudila žena za zenitem svýho života.

„To máš jako střechu, co zatejká. Postavíš pod díru kastrol, odchytáváš kapku po kapce. První vráska na čele, promažeš ji krémem, druhá... Přistavíš další kastrol, pořídíš další krém. Kůže schne kolem očí, oční vaky puchnou, víčka klesaj'. Ejhle, vrásky nad nosem, na kolenou, loktech... Prsa padaj, břicho rosolovití. Vlasy řídnu a šedivěj', na bradě ale začnou rašit černý vousy. Povislý zadek tuční. Zuby se kazí, v puse páchne. To už kastrolama neodchytáš, snažíš se záplatovat střešní tašku po tašce, kastroly nahradíš sudy. Jenže v životě máš nárok jen na jednu střechu. Povrchní rekonstrukce ten proces nezastaví. Až se unavíš a necháš to cedit, týct proudem. Složíš zbraně a smíříš se s tím, že se měníš v bábu. Dokud to ale ještě nevzdáš a snažíš se udržet v ringu, dokud odchytáváš, je to někdy peklo... Ta pasáž mezi čtyřicátkou a padesátkou je asi pro ženskou fatální. Pak to snad už bude lepší,“ vymaluje mi mamka na jeden

zátah katastrofickou životní perspektivu. Obávám se, že ač zmordovaná vínem, má pravdu. Stáří je faux pas, které společnost ženě neodpouští. Možná právě proto zeť tolik prchá před tchýní, jelikož nastavuje okénko do budoucnosti – potenciální podobenku zestárlé manželky.

„A tobě se nikdy nechtělo zabít?“ opáčím.

„...zapít se spíš, haha. To tě přejde, Aničko, tyhle romantický představy. Když přežiješ mládí, přežiješ i zraní, a pak už se nějak svezeš. Pozdějc už sebevražda nemá ten estetický dopad. Po mrtvole postarší ženský neštěkne pes.“ Docela mne svou syrovostí oslní. Kdyby nešlo o pár matky s dcerou, mohlo by jít o dvě kamarádky. Jen jestli tahle lekce životní orientace není kapku předčasná. Jestli bych si raději ve své krosně nenosila ještě nějaký čas litry optimismu.

Ještě těžím z mládí a přirozené hydratace tělní tkáň, ale už si nemyslím, že to tak bude trvat navěky. A tohle nepochybné vědomí skonu, to už je spád. Stejně jako sobotní večer v sobě už nese nádech pondělního rána.

Můj pražsko-polabský život

bude už klokotat v zaběhnutém rytmu, periodicky animovaném krušnovtipnými občanskými anekdotami, když se vklokotá do listopadu roku osmdesát devět.

Zásadní studentskou demonstraci 17. listopadu lehkovážně prošvihnu. Ad Florenc, Zámostí, vydatná domácí strava. Nikde jinde pak už mocí přes hubu dostat moci nebudu. Závažnějším politickým škraloupem než hubenou transatlantickou korespondencí s česko-kanadskou Viktorou se pyšnit nebudu. Otcem vyloučeným z KSČ z důvodu alkoholismu nikomu dech nevyrazím. Závěr: pro začátek revoluce profil nula. Navíc se budu přeci jen trochu bát. Ještě jsem se dostatečně nepokochala čerstvou vinětou vysokoškolačky a spadne nám do klína tohle.

Díky masovému příklonu k politickému puči budu alespoň ušetřena strachu z individuální persekuce. A z toho, že mě, proboha, z vejšky vyhodí. Nevyloučí přeci kompletní studentský arzenál, budeme si šuškat vespolek. My, ambiciózní zárodky kariéristů z maloměsta, kde není potupnějšího fiaska než nedostudovaného vysokoškoláka. Takovej padne ještě níž než nevyučenej skladník. Vytahoval se nad stádo, a přitom na to neměl. Já ale na to mám, určitě! Tedy doufám. O to se ovšem skutečně hrát nebude. Přízrak nevyučeneho skladníka tedy vytěsním a odevzdám se pokroku.

Termín pjérestrojky nahradí „výjimečný stav“. Prostor fakulty bude revandikovat imunitu akademické půdy. Vegetování v bufetu – uprostřed hektické

tvorby dějin – naprosto potratí na šarmu. Nechám se pohltit všeobecným vzrušením, ačkoliv nebudu mít žádné jasno, kudy kam. Naštěstí vezmou dění do otěží fundovanější jiní. Od koncepce chytlavých sloganů přes organizaci hromadných manifestací občanského odporu po strategii zlomové generální stávky. Televizní noviny se budou v těch časech těšit legendární sledovaností, trikolórové pásy legendární popularity, voskové svíčky v centru Prahy legendární četností.

Vyrostí se nová jména, otřepají staronová, pohaní stávající. Národ, který do 17. listopadu ventiloval občanskou kuráž v hospodských fórech, bude nyní v pléneru determinovaně vzývat lidskou důstojnost. Praha, Čechy, Slovensko, celá Evropa východního bloku se vychrlí do ulic. Bude to magicky veřejná sezóna. Exteriér namísto interiéru, horkost v tvářích navzdory mrazivému počasí. Občanské fórum coby vznešená sublimace protistátního humoru.

Po počátečním napětí a pochybnostech rozhostí se zemí československou převažující atmosféra vzájemné sympatie a solidarity. Koncentrace dobré vůle na metr čtvereční dosáhne astronomické hodnoty. Vysokoškoláci budou užitečně zabíjet stávkovou nudu hrabáním listů v městském parku. Křehké stařenky jim tam budou nosit pomeranče na posilněnou. Tramvajáci nebudou ujíždět klopýtajícím zpozdilcům. Revizoři přestanou pátrat po podezřelých individuích. Divadla vypustí představení, ale dveře ponechají otevřené družným debatám s konstruktivně naladěným publikem. Jane Fonda se Na zábradlí podělí s Jiřím Bartoškou & co. o veselé historiky z natáčení. Oletákování autostopaři budou řešit dilema, ke kterému z ochotných řidičů nastoupit. Prodejci novin a svařáku budou mít pré.

Na samém sklonku své éry agónizující systém zrealizuje ryzí komunistický ideál: horlivý kolektiv, co překročil svůj stín, rozepjaté duše jednomyslně naplněné svobodou, rovností, bratrstvím.

Známé tváře sestoupí z mediálního Olympu a čínorodě se vmísí do řad prostého lidu. Po *velkých* zvířatech se v těch nejistých dnech slehne zem, stejně jako po statisících stranických legitimacích. Středoškolští profesori ruštiny, marxismu-leninismu a občanské nauky zmizí z oběhu s dostatečně komplikovanou angínou. Privilegovaní soudruzi budou zapíjet rozladěnost bratrskou vodkou v koutě zašlé putyky. Blaniční rytíři, opustili-li by podzemní sluj nyní, neměli by venkoncem proti komu meč pozvednout.

Studenti, odkojeni normalizačním socialismem, budou vysvětlovat důchodcům, odkojeným prvorepublikovým kapitalismem, principy tržní demokracie. Populární herci se rozjedou do všech koutů republiky, aby tam zapadlým vlastencům vydeklamovali, kterak 17. listopadu „Husák s Jakešem zmydlili naše děti“. Materialistická společnost (kdo neokrádá stát, okrádá sám sebe) znovu objeví duchovní rozměr (Pravda a láska zvítězí...).

„Jen ať čuměj, Vidláci,“ adresuje v protestní euforii na Václaváku kluk přede mnou svému kamarádovi po tom, co nad davem zaregistruje televizní kameru. S podivným rozpoložením vzpomenu na Zámostí. Ve stejný podvečer padnu v parteru Melantrichu na vidláka z nejvyšších. Spolužák z gymplu, revolucí nadopovaný Dušan Soukeník. V náprsní kapse vysílačku, v mošně štvavý materiál, v ruce kelímek s pitím. Bude vyhlížet nekompromisně akčně.

„Pišťařová, nazdár! Geniální, no není to geniální?!“ nakažlivě roztlemený dá mi ochutnat grogu a v živelném